

Szent István-nap – örök ünnep

Lehet, hogyha valaki hirtelen ránézve meglátja ezt a címet, örömmünnepek fogja olvasni, amin magam sem lepődnék meg, mert ez utóbbi kifejezés a köznapi szóhasználatban sokkal szélesebb körben elterjedt, mint az örök ünnep. Természetesen örömmünnepek is lehetne, de mostani eszmefuttatásomban augusztus 20-nak szándékosan nem ezt az oldalát akarom méltatni, hanem azt, hogy bárhogya is változtak az idők (a korok és rendszerek) az elmúlt ezer évben, ezért a Szent István-nap mindig megtartotta kiemelkedő jelentőségét és megmaradt nagy ünnepeink sorában – bár némileg módosított tartalommal! – mert ezt mindenki annyira szentnek és sérthetetlennek tartotta, hogy még a Rákosi- és Kádár-féle kommunisták sem merték eltörölni. Inkább eredeti tartalmától megfosztva, azt némileg mással helyettesítve, megtartani. (Pl. az új Alkotmány ünnepe, az új kenyér ünnepe, a munkás-paraszt szövetség ünnepe, stb.)

Annyira nem mertek Szent Istvánhoz hozzányúlni és osztályharcos szemszögből bírálni – mint általában a királyokat és uralkodókat –, hogy egyetlen egy enyhébb bíráló hangot sem ütöttek meg vele szemben, sőt inkább dicsérték és példaképnek állították. Így Rákosi többször „kora legnagyobb fordalmárának” nevezte, aki megértette kora történelmi kihívását és bátran vállalta az új rend megteremtésével kapcsolatos nem könnyű feladatokat sem. Arról ugyan nem szólt, hogy az ő döntése, alapján lett a magyarság keresztény nép, Magyarország pedig keresztény ország. (De ezt akkor még korábbi keresztény neveltetése alapján mindenki tudta! – nem úgy mint most). Inkább azt hangsúlyozták, hogy beillesztette a magyarságot az európai népek nagy családjába. Véget vetetett a korábbi sok veszélyt magában rejtő kalandorokhoz. Hosszú időre biztosította, hogy a magyar nép nyugodtan és békében éljen ezen a területen, vagyis a Kárpát-medencében. Ezért a Szent István-nap ma is nagyon időszerű tartalommal rendelkezik, mert újra az európai népek családjába való beilleszkedés korunk történelmi kihívása. Csak az a kérdés, hogyan?

Igaz, hogy Szent István keménykezü király volt, szigorú törvényekkel, de a sok utána következő uralkodóval és a pártoskodó akarnokkal szemben – akik szintén elég sokat keménykedtek! – alapvetően különbözött abban, hogy befelé (népe felé) csak annyira volt kemény, amennyire a kör parancsa diktálta. Kifelé viszont olyan tekintélyt szerzett Magyarországnak, amelyet Európa-szerte megsüvegeltek, s amely mellett a többi európai nagyhatalomnak nem volt kedve Magyarország belügyeibe beavatkozni, Magyarországot gyarmatosítani, vagy csatlós országgá tenni. Sajnos ezt az őt követő uralkodók hosszú soráról már kevésbé lehetett elmondani! Így sodródott az ország sokszor nehéz helyzetekbe, amikor ellenfeleink tüstént kihasználta a belső megosztottságunkat, értelmetlen vitáinkat, torzalkodásainkat, az egység hiányát, vagyis gyengeségünket. Szerencsére azonban akadtak ritka kivételek, például Szent László, vagy Mátyás király, akik egy időre újra helyre tudták állítani az ország tekintélyét és így ügyének méltó folytatói lettek.

Köztudomású, hogy mi protestánsok eléggé kritikus álláspontot foglalkunk el a szentekkel kapcsolatban. Mi nem ismerjük el a szenteket. Legálábbis abban a tekintetben nem, hogy nem tartjuk helyénvalónak az ő imádásukat. De, hogy közülük többet mi is tisztelre méltónak tartunk és példaképül állítunk, pl. Szent Istvánt, Szent Lászlót – az biztos.

Szent István örökéből mai politikusainknak is azt az előremutató gondolatot kell felismerniük és megvalósítaniuk, hogy *lelkiekben egységes, gazdaságilag erős Magyarországot kell teremtenünk*, mert csak ezt becsüli és tiszteli a külföld, vagyis sportnyelven szólva a versenytársaink is. Az EU-csatlakozás kapcsán sok minden elhangzott már. Hogy ez miért jó, miért szükséges? A lényegről azonban ritkán esett szó. *Jólétünket nem a gazdagabb országok befizetéseiből származó fejlesztési támogatások fogják megteremteni, hanem a mi gazdasági-társadalmi teljesítményünk.* Ezt az uniót sokáig Közös Piacnak hívták. Bár most EU lett a neve, azért a közös piac, vagyis a *versenyháza* megmaradt, nem szűnt meg. Ez az Európai Unió olyan, mint egy folyamatos Európa-bajnoki sportverseny. Itt minden nap, minden termékünkkel, minden szolgálatunkkal, minden döntésünkkel bizonyítanunk kell

versenyképességünket. Csak úgy tudunk dobogós helyezést elérni, ha helyt tudunk állni a 25 nemzet állandó versenyében. Helyzetünket csak a többi ország termékeivel, teljesítményeivel folytatott szakadatlan versenyben tudjuk javítani, ill. tartósan biztosítani.

Szent István Imre fiához írt Intelmeiben még arról írt, hogy „Az egynyelvű, egyszívű ország nagyon nagyon törekeny. Fogadd be jó szívvel az idegeneket”. Ez sokáig így is volt. Egy szerb-szlovák családból származó Petőfi cselekvőbb módon magyarnak vallotta magát, mint sokan, akik vereckei bejöveteleinkig le tudták vezetni családfájukat és magyar vérvonalukat. Liszt Ferenc is, aki a mai Burgenlandhoz tartozó Doborjánban született, egész életében magyarnak tartotta magát, bár nem tudott magyarul. Miért? Mert az ő korukban (a XIX. században) még „*emelkedő nemzet*” voltunk. Jó érzés és büszkeség volt a magyarsághoz tartozni. Nem úgy mint most!

Vajon mitől függ az, hogy *emelkedő* vagy *süllyedő nemzet vagyunk-e?* Attól, hogy mindannyian *mit teszünk ezért a kis országért, hogy nagyobb, erősebb legyen.* Ha a mai fiatalok kevésbé tartják magukra nézve kötelezőnek a keresztény erkölcs alapelveit, ha többségük már nem törvényes házasságban él, hanem úgynevezett párkapcsolatban. Ha mind kevesebben vállalnak gyereket. Ha mind többen gondolkodnak azon, hogy lehetne valahogy kijutni Nyugatra és beleülni a komfortosabb jólétbe, akkor mi már soha többet nem leszünk *emelkedő nemzet*, csak *süllyedő és versenyképtelen ország.*

Én mindig egy kicsit elszomorodom március 15., augusztus 20., október 23. táján, amikor nagy csinnadrattával ünnepeljük ezeket a nagy nemzeti ünnepeinket. Mindig az motoszkál a fejemben: *vajon méltóak vagyunk-e arra, hogy ezeknek a nagy elődöknek a szent neveit szánkra vegyük, rájuk hivatkozzunk,* amikor mi már mindent, de mindent feladtunk azokból a magasatos nagy és örök becsű eszmékből, elvekből, amelyek őket sikerre vezették, amitől ők valóban nagyok lettek. Augusztus 20-ról szólva, amikor már csak nagy jóindulattal nevezhető még hazánk keresztény országának, ahol a lakosság csak 2/3-a tartja magát vallásosnak, de ezeknek is csak a fele gyakorolja, mert egyre többen rúgják fel a keresztény erkölcs szabályait. A közízlés egyre inkább a „Való világ” c. erkölcstelen műsorok színvonalára süllyed. Ahol *nincsen nemzeti összetartás. Sőt ahol inkább az ellene való álgalás a divat.* Ahol a választásokon a szavazók fele szavaz valamilyen nemzetiségi önkormányzatra, mert felmenői között volt egy sváb, szlovák, román, szerb, horvát, bolgár, görög nagypapa, vagy nagymama és ezért ő ilyen identitási, vagyis nem magyar. Legutóbb pl. kiderült, hogy a Román Országos Kisebbségi Önkormányzat képviselőinek fele nem is tud románul, de román identitásúnak vallja magát. Lehet, hogy igaza volt Nicu Ceausescu-nak, hogy több, mint 1 millió román él a Tiszántúlon és a szerb Sesej vajdának, hogy a Dél-Dunántúl fel a Balatonig egészen szerb nemzetiségű terület? Manapság gyakran hangoztatom: én már csak azért is magyarnak vallom magam, hogy magyar is legyen még ebben az országban, mert egyesek különböző identitásáról hallva (pl. legutóbb az eddig székeleynek tartott Lányi Zsolt volt kiszagda képviselőről derült ki, hogy ő a győri Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke) fogalmam sincs, hogy miért hívják még ezt az országot Magyarországnak? Lehet, hogy már csak megszokásból, vagy tévedésből? Szegény Szent István, ha látnád, hogy a többnyelvű, de egyszívű Magyarországra vetett hitedből mi lett, hát bizony elszomorodnál.

Nem akarok ünneprontó lenni! Csak arra szeretném felhívni mindenki figyelmét, hogy *amikor régi megszokásból Szent István királyunkra emlékezünk, azért kicsit gondolkodjunk el azon is, hogy mennyire méltó, vagy méltatlan utódai vagyunk* ennek a nagy történelmi személyiségünknek és általában hős magyar elődeinknek, akik azért ontották vérüket, hogy Magyarország legyen, hogy Magyarország megmaradjon, a 150 éves török, majd a 400 éves osztrák uralom alatt is. Ha ezeket mind átvészeltük, akkor *ma békében és jólétben adjuk fel keresztényi és nemzeti identitásunkat?*

László Z

ZARÁNDOKOK VAGYUNK...

Marilyn Sewell portlandi lelkész nő beszéde, mely elhangzott július 25-én
a Nagy Ignác utcai templomunkban

Kedves Testvéreim!

Köszönettel a szívünkben jöttünk ma hozzátok, köszönettel a vendégfogadásért és a barátságért, melynek fejlődésében mindannyian reménykedünk. A Portlandi I. sz. Unitárius Egyházközségből hozom ottani testvéreink üdvözlését, onnan, ahol most sok ember imádkozik értünk.

A Portlandi I. sz. Unitárius Egyházközség – úgy, mint az itteni is – kimondottan városi közösség, és ugyanakkor jött létre: 1866-ban. Ez az Egyesült Államok második legrégebb unitárius egyházközsége, a San Franciscó-i után. Az első lelkészünk, Thomas Lamb Eliot, évekkel ezelőtt vagy alapítója, vagy társlapítója volt minden fontosabb intézménynek, ebben a gyorsan növekvő kisvárosban, amelynek akkor, amikor ő odaérkezett úgy ötezer lakosa volt. Ezek között volt a Reed Főiskola, a Szépművészeti Múzeum, az első könyvtár. Azóta összesen csak öt lelkészünk volt, legtöbbjük nagyon sokáig szolgált nálunk. Én magam 13 évvel ezelőtt érkeztem ide és én vagyok az első női lelkésze a közösségnek.

Az évek folyamán részt vettünk a város civil életében. Van kb. 1500 tagunk, két lelkészünk, teljes vagy részidőben fizetett 28 munkatársunk; vasárnaponként két istentiszteletet végzünk, egyiket kilenc-től, a másikat tizenegy-től és 800-900 ember jön el ilyenkor a templomba; valláserkölcsei programunk ötszáz gyermeket foglalkoztat. Sokan vagyunk, nagyok vagyunk így hangunk is hallatszik a társadalomban. A társadalmi igazság megvalósításában, a gazdasági igazságosság, a béke valamint a környezetvédelemben folytatott munkánkban nagyon is láthatóak és ismertek vagyunk. Foglalkozunk a homoszexuális személyek jogaival, pillanatnyilag azzal, hogy ők is házasodhassanak.

Ismertek vagyunk a nagyon szép zenei előadásainkról is, amelyek Mark Slegers vezetése alatt születnek. Ő is itt van velünk ezen a kiránduláson. Vagy 300 hívünk tagja 10 különböző kórusnak vagy más zenei csoportnak.

Am amit én a legjobban szeretek a templomban az egy különleges étellel és energiával teli érzés, ami azonnal áthatja az embert, amint belép a templomba. A közösség lüktető és befogadó.

Mi ezt az utat most zarándokokként tesszük meg, ezért ma arról szeretnék nektek beszélni, mit jelent zarándoknak lenni.

Vannak olyan időszakok, amikor az ember igazi változáson megy keresztül, olyan változáson, amely elvisz furcsa, meglepő helyekre. Figyelem: nem beszéltem „kényelmes helyekről”, sem pedig „könnyed” helyekről. Olyan helyekről beszéltem, ahol egyszerűen csak igazabban, tisztábban lehet élni. Azokat a helyeket a szellemi szabadság, az öröm egyfajta fuvallata lengi körül, amely nem egy adott pillanatban rejlik, nem egy adott megvalósulásban; sokkal inkább egy biztonságos alapkőnek mondható.

Maga a zarándoklat sokszor egy bizonyos nyugtalansággal indul, amelyet én szent nyugtalanságnak nevezek. Miért szent? Mert ott él benne a nagybetűs Lélek. A belső hang, ami hív és a szentséges felé mozdít, vezet.

Wendell Berry mondja egyik versében: „A gátnál énekel a folyam” – és én ezt nagyon igaznak találtam. A gát meghozza azt a figyelmet és azt az irányt, amelyet másként nehéz lenne megtalálni; ami az éneklést illeti, nos, mi énekelünk, ha felkérnek rá, de hangunkat a problémák segítenek megtalálni.

Önkéntelenül mozdulunk akkor. Mi vagyunk az éjben haladó Mágus, nem tudjuk merre, csak követjük a csillag bizonytalanságát. Valódi? Hol látható, hol nem. Most ott van újra. Újra magához vonz, és mi követjük.

Tudjuk, hogy a mindennapok alatt van egy másik élet. Tudjuk, hogy helye van az áhítatnak, és helye van a csodának, és amikor azt a dimenziót észleljük, tudjuk, hogy az a mi igazi otthonunk.

Néha a zarándokút egy különleges helyhez vezet: vagy távoli országba megyünk, vagy oda, ahol őseink otthona volt. Néha megdöbbenünk úgy, mint Pál a damaszkuszi úton, és tudjuk, hogy figyelniük kell. Néha az a hely, ahova utazunk, nem a szó szoros értelmében valláshoz kötött – ennek ellenére erőteljes szellemi hatása lehet. Emlékszem, milyen érzés volt visszatérni, hosszú távollét után Homerbe, egy kicsi észak-louisianai városkába, oda, ahol felnőttem. Visszamentem a házhoz, ahol éltem. Áhítattal sétáltam a szobákban. Azokban a szobákban, amelyek sokkal kisebbek voltak annál, mint amikor én emlékeztem, és a félelem, amely akkor kicsivé tett, nem volt már sehol. Egyszerűen csak egy ház volt, egy fehér ház, ahol a reggeliző tér egy kicsit lejtett, az ebédlő ablaksora az almafákra nézett; a tornácra – ahol a hintaszék állt – menekültünk mindig a nyári nap melege elől. Ugyanaz volt, és mégis megváltozott. Persze nem a ház, hanem én.

Akár azt is mondhatnánk, hogy a zarándoklat időnként megköveteli, hogy kövessük félelmeinket. Hogy éppen oda menjünk, ahova igazából nem akarnánk. Hogy újrálátogassuk azt, amit már elvesztettünk. Vagy válaszoljunk egy új kihívásra, aminek el sem tudjuk képzelni, hogyan fogunk megfelelni. Azt mondtam, kövessük félelmeinket: éppen ebben van a dolog pikantériája. Oda kell mennünk. A zarándokút nem a biztonságról szól. Tulajdonképpen időnként az emberek meg is haltak saját igazságuk vértanújaként. Voltak ezek között unitárius mártírok is, mint például Dávid Ferenc.

Tudni kell, hogy az áldozat része az alkunak. Számunkra, az amerikai kultúrában az önfeláldozás fogalma eléggé idegen. Csak csodálkozunk azokon a zarándokokon, akik hosszú napok során vándorolnak, azért, hogy Mekkába érjenek; vagy azokon, akik penitenciaként mérföldeket csúsznak térden a szent helyekig. Japánban, Kiotó mellett, a szerzetesek hét évet töltenek el azzal, hogy le és fel gyalogolnak a Hiei hegyen; ebben benne van kilenc olyan egymást követő nap, amikor sem ételt sem italt nem vesznek magunkhoz, és nem is alszanak. Semmi mást nem akarnak, mint saját enjüktől megszabadulni; természetesen ez az, ahova minden spirituális út vezet. Maga a szó magyarázza ezt: sacrifice, azaz áldozat angolul, a latin sacrificium kifejezésből ered, mely azt jelenti „megszentelni”. Az áldozat nem önmagáért történik: célja a megszentelődés.

A zarándoklat megköveteli, hogy az elvárásokat magunk mögött hagyjuk. Ahhoz hozzá vagyunk szokva, hogy valahova elutazzunk, de ilyenkor kíváncsisággal és csodálattal kell elindulnunk. Társaságot is fogunk találni az úton. Meglepetéseket is. De a bizonyosság nem része az útnak. Paradox módon, ha tudjuk, hova megyünk, sohasem fogunk odaérni.

A zarándok gyermeki ártatlanságot ölt magára. Az ismeretlenbe megy, és éppen ezért egy ilyen utazás hitet és bátorságot követel. Ha elengedem a lengő trapéz rúdját, lesz-e valaki, aki a semmiben függve elkapja a kezem? Ha elengedem a kényelem, a helyesség, a tulajdonom – vagy bármi más, ami biztonságomat élteti, amitől felsőbbrendűnek érzem magam –, annak trapézrúdját, akkor mi lesz? Mi történik akkor?

Nos, akkor, a zarándok alázattal fog továbblépni az úton és elengedi a bizonyosságot, a biztonságot, a hatalmat. A zarándok aláveti magát a tapasztalásnak és nyitott a változásra. Tudod testvérem, a rendszeres templomba járás önmagában is egy fajta zarándoklat. Belépsz a templomba, a szentséges légtérbe, az istentisztelet búvkörébe, és elkezdődik a zene, és együtt vagy

a többiekkel, akik társaid az úton. Nem azért vagy itt, mert semmi más, jobb dolgod nem akad vasárnap reggel, sőt még azért sem, hogy barátaiddal találkozz, bármennyire is kellemes az. Azért vagy itt, mert lehet – csak lehet –, hogy továbbléphetsz egy másik síkra. Lehet, hogy együttérzőbbé válsz, lehet, hogy még önmagadat is egy kicsit jobban fogod szeretni; megtalálhatod az indíttást arra, hogy elhagyj cselekedeteidből olyan dolgokat, amelyek önpusztítóak vagy pusztítóan hatnak másokra. Lehet, hogy megérezed szívedben a szeretet növekedését, erősödését, és biztosabban fogod érezni kötődéseidet a többi emberhez és minden létezőhöz.

Tehát miért is legyünk vándor zarándokok, keresők? Miért kövessük félelmeinket, miért tartóztassuk meg magunkat a biztonságától, miért legyünk állandó bizonytalanságban? Nos, számomra erről szól az élet – alapvetően egy spirituális utazás, és ha nem vagyok az úton, úgy érzem, elmegyek az élet lényege mellett. Ettől nyugtalan leszek és unatkozom. Tapasztalatot akarok, hogy áhíttal töltsem el; meglepetést akarok; mélyebbre akarok ásni. Azé az emberré akarok válni, akivé lennem kell majd, amikor életem véget ér, biztosan akarom tudni, hogy kivettem a részem a mulatságból és végigtáncoltam a táncot.

Arra biztatlak benneteket, hogy mindig gondoljátok meg, mi az, ami számotokra indíttatást jelent, mi a vágyakozás, amely a legteljesebb elégedettséghez és beteljesüléshez vezet. Lehet, hogy olyasmit kell majd megkeresnetek önmagatokban, amelyeket elvesztettnek hittetek. Lehet, hogy teljesítenetek kell egy fogadalmat vagy hálát kell adnotok vagy olyan módon kell szeretnetek, ahogy még sohasem szerettetek az életben. Nos, gyertek. Lépjünk tovább. Az út előttetek áll, készen arra, hogy lépteiteket fogadja. Így legyen. Ámen.

Imádság

Élet Szelleme, oly sokféle módon szólsz hozzánk. Hadd legyünk hívásodra nyitottak, mert tudjuk, hogy arra az életre fog minket vezetni, amelyet megélnünk kell. Bocsáss meg nekünk, hogy hagyunk lehetőségeket elmenni mellettünk, mert féltünk. Ó, Élet Szelleme, adj nekünk hitet és bátorságot. És most, hogy továbbutazunk zarándokutunkon, ahol immár új barátaink kísérik, legyünk egymás számára igazán jelen, hogy új utakat nyithassunk a létben. Ámen.

Áldás

Amint elhagyjátok ezeknek a jó embereknek a gyülekezetét, tudjátok, hogy társaitok vannak az úton. Jó utat. Ne féljete. Menjete szeretetben és békében.

Fordította: Kászoni József Ielkész

„...Te tudod, a nép örök gyermek...” Szép versek üzenete

Augusztusi hangulatban olyan versek után kutattam, amelyek elmélyülni akarómat a nép, a nemzet felé fordították. Egy csodálatos, maradandó élményt adó ünnepség után, amikor felavattuk templomkertünkben a „Nem, Nem, Soha!” emlékkopjafát, hitem szerint nagyon sokan még inkább megerősödtek abban a meggyőződésükben, hogy nem lehet időszakhoz, hónaphoz, évhez, naphoz, percekhez kötni tiszteletünket, hódolatunkat, szeretetünket, ragaszkodásunkat ahhoz a néphez, nemzethez, amelyből vétettünk. Még most is visszhangzik lelkemben az a Dsida Jenő-vers (Psalmus Hungaricus), amelyből részletek hangzottak el: „Epévé változzék a víz, mit lenyelek, / ha téged elfelejtelek! / Nyelvemen izzó vaszeget üssenek át, / mikor nem téged emleget! / Hunyjon

ki két szemem világa, / mikor nem rád tekint! / népem, te szent, te kárhozott, te drága!”

Ha ez megtartó erő lehet, akkor időnként imádság is megfogalmazódhat bennünk. Versgyűjteményeimből előkerült egy 1991-es Magyar Nemzetből kiollózott vers. A vers alján zárójelben jegyzik meg, hogy „A szerző kiadatlan verse”. A szerző pedig Mécs László, a vers címe: Mózes imája. Nincs dátumozva, hogy mikor írta a költő. Lehet azóta az irodalmárok megfejtették, de nekem úgy tűnik, hogy időhöz nem kötött imádság lehet számunkra is, hiába használ bibliai neveket, személyt, helyeket, képeket. Imádkozzuk hát e megrendítően szép verset:

B. L.

*„Hálát adok, Uram, hogy népem megúszta
Egyiptom rabságát s a Vér-tenger átkán
száraz lábbal kelt át! Most itt vár a Puszta
s beleborzong népem a nagy homok láttán,
nem érzi érzését benne a nagy Újnak,
míg világszépítő végzet-szelek fújnak.*

*Népemnek fülébe kemény kenyér-gondot,
bizonytalan sorsot súg, hogy megtévessze
a settengő Sátán és a sült galambok
se szállnak szájába, Kánaán még messze!
A Puszta a népek átmeneti útja
a szebb jövő felé, - de népem nem tudja.*

*Mint a szelíd barmok a téli istálló
langyos melegében biztonságban élnek,
elkényeztetődnek, egy sem vihart-álló
s kint elpusztulnának sátrában a télnek.
Így van népem! Még nem tudja, mit az őzek:
hogy bármily mord a tél, a szabad erdő szebb!!*

*Langymelegből kijött csigabiga-lusta
nagy gyermek a népem: viharral kell rázni,
reménytelenséggel, a kietlen Puszta
orkánjával kell a hátán citerázni,
napfényből, holdfényből verni edző sátrat,
hogy ne kacsingasson Egyiptomra hátra.*

*A nagy népi Lelket elbutító csendben
a húsos fazekak rottyogtak rabszolgatartó
Egyiptomban, - most száz vihar zengjen,
vagy ha csend is támad, az legyen földolga
a férfi-nevelő Puztának: meséljen
hősökről, az Isten szívével telt éjben.*

*Én Uram, Te tudod, a nép örök gyermek:
kényes szív-motorját mesével-csodával
kell etetni mindég, különben megdermed,
etesd meg a népem hősi legendával
úgy lelje a Puztán a csodát, mint tálcán
az ételt, búvöld meg csodatevő pálcám.*

*Tudja meg a népem, hogy tejjel-mézzel
folyó Kánaán is, meg az egész Éden
egész közel van, csak látó szemmel nézzen
jól az életébe: ott van a szívében,
ott a férfi karban s a Puztában mélyen,
mely most elzárkózik siváran, kevélyen.*

*Uram, áldd meg népem, hogy el ne átkozza
aranybányát rejtő szikla-szabadságát,
dolgozzon az Erő, amit költők kobza,
ekevas, kalapács, penna, imádság ad,
legyen hőssé ezen hős-nevelő tájon
mindenki, s a Puszta Kánaánná váljon!”*

Akik előttünk jártak

Balázs Ferenc (1901–1937)

Balázs Ferenc, az aránylag fiatalon elhalálozott lelkész sokat írt és róla is sokan írtak. Az 1983-ban kiadott „Balázs Ferenc Monográfia” – Nagy Teréz összeállításában közzétett Könyvészete szerint – 6 könyvet („Mese-folyam” 1922, – „Bejárom a kerek világot” 1922, – „Kiss hittan” 1932, – „Közérthető evangélium” 1935, – „Rög alatt” 1936, – „Zöld árvíz” 1936), 83 mesét, 87 verset, 7 énekszöveget és 125 cikket írt.

Első irodalmi próbálkozásai gyermekéveire esnek. Ernő bátyjával lapot szerkeszt. Ebbe – olvasmányai alapján – ír „Mackó úr újabb kalandjai”-ről, falusi környezetben játszódó, mesészerű történeteket, népmeséket és elbeszélő költeményeket.

A Balázs Ferenc Monográfia I. fejezetének írója – Kicsi Antal – szerint Balázs Ferenc Nádasszentmihályon, e Kolozsvártól 20 km-re fekvő kisközségben jegyzi el magát az irodalommal. Itt kezd kialakulni benne a töprengő, filozófiai elmélyülésre hajlamos, a világ ok és okozati összefüggéseit vizsgáló ember.

Balázs Ferenc Nádasszentmihályra kezdődő tüdőbetegsége gyógyítása végett kerül. Itt írja meg „Önitélet” című, nagyobb terjedelmű elbeszélését. Az elbeszélést elküldi – közlés végett – a Pesti Napló szerkesztőségének. Mivel annak megjelenéséről a Monográfia nem tesz említést, feltételezhető, hogy az elbeszélés nem üti meg a közlésre való alkalmasság mércéjét. Így nem kerül az olvasók elé.

Irodalmi próbálkozásainak jelentős állomása a „Kriza-önképzőkör”, melyben Balázs Ferenc elnöki tisztséget tölt be. Szívégyének tekinti az önképzőkör lapjának a „Remény”-nek megjelentetését. E folyóiratnak, László Gyula szerkesztésében megjelenő „Verszáma” több munkáját közli: 3 lírai – 1 elbeszélő költeményét és 1 verses meséjét. Mint a Kollégium utolsó éves diákja, elnyeri „A székely humor Kriza meséiben” című pályadíjat és saját népköltési gyűjteményéért 40 Ft jutalmat kap. Ez évben lép „Hallgat a lant” című versével a nagy nyilvánosság elé. E verse, melyből kiérződik a betegség során elszenvedett fájdalom és a koraérettség, az Új Erdélyben jelenik meg. (1938. márc.) Az érettségi vizsgán jeles eredményt ér el. A bizottság neki ítéli a P. Horváth Ferenc főgondnok 200 Ft-os jutalmát. Ezt a jutalmat kapja, aki tanulmányi előmenetelével, szervező munkájával és irodalmi tevékenységével a legjobbnak bizonyul.

Balázs Ferenc az érettségi bizonyítvány megszerzése után a teológiára iratkozik be. A papi pályára két dolog készíti. Reméli, hogy a falusi levegő helyrehozza egészségét, és a nép szolgálata. Már mint teológus igen sokoldalú életet él. A teológia tantárgyain túl foglalkozik szociológiával, filozófiával és lélektani problémákkal. Tanulmányozza a népművészetet, vívőleckét és énekórát vesz. Fegyelmezett életmódjával, műveltségével és modorával társai közül kitűnve lép kapcsolatba a kolozsvári napilapok és folyóiratok szerkesztőségével. Kapcsolatot épít ki a Keleti Újság, a Napkelet és a Pásztortűz munkatársaival. E kapcsolat eredményeként közli a Keleti Újság Balázs Ferenc – szociális érzelmű – verseit. Amint a „Romániai Magyar Irodalmi Lexikon” (1991) írja „neve a leggyakrabban közzétett szerzői közt szerepel”.

Az Unitárius Teológia – Balázs Ferenc révén – az ifjúsági irodalmárok találkozóhelyévé válik. Létrehozzák a

„Tizenegyek” nevű írói csoportosulást. Céljuk a népszolgálat, megszabadulni minden elfogultságtól, nemzeti gögőtől s attól, ami az emberi egyenlőség megsértését jelentheti. Első nyilvános megjelenésük a Kolozsvárt 1922. januártól májusig megjelenő ifjúsági folyóirathoz, az Előréhez fűződik. Ennek helyettes szerkesztői tisztségét Balázs Ferenc tölti be. Az anyagi okok miatt a 9. számmal megszűnő folyóirat programcikkéből kitűnik, hogy az ifjúsági irodalmárok egy új, lendületes irodalomnak kívánják megvetni alapját. Az ezen céltól fűtöttek – írja Balázs Ferenc – testvér közösségben élnek és dolgoznak. Az Előre megszűnése nem csüggeszti el őket. Tervbe veszik egy olyan Antológia megjelentetését, amely „egy fiatal írógárda első csoportos színrelépése.” Ez a csoportosulás vezet el az Erdélyi Fiatalok nevet viselő, 1930-tól 1940-ig, a felekezetek és a társadalmi osztályok összefogását hirdető főiskolás laphoz, amely közli Balázs Ferencnek a kis társadalmak önellátását tárgyaló cikkeit. Figyelemre méltó az Erdélyi Fiatalok falukutatása. A Falu-füzeteken keresztül az értelmiségieket igyekeznek a falusi nép mellé állítani. Ebben mutat példát Balázs Ferenc, aki mint falusi lelkész munkálja a falu életének fellendülését.

1926-ban megalakul a Helikon-íróközösség, melynek folyóirata, az Erdélyi Helikon (1928–1944). Ez a közösség irodalmi és politikai konzervativizmustól elhatárolva kívánja az irodalmat új alapokra helyezni. E törekvés jegyében Kemény János marosvécsi birtokán évente rendezett összejöveteleken tárgyalják meg az irodalomra vonatkozó problémákat. Balázs Ferenc, aki 1923-ban indul el nyugati tanulmányútvijára, és 1930-ban foglalja el mészköi lelkészi állását, már megírja a Keleti Újságban folytatásokban közzétett „Bejárom a kerek világot” c. könyvét. E munka bizonytalan műfaja miatt azonban csak 1932-ben kap meghívást a marosvécsi találkozóra. Ezen, a 7. találkozón Balázs Ferenc az erdélyi színjátszás ügyét tárgyaló Kádár Imre előadásához szól hozzá. Felhívja a figyelmet az amerikai kis-színházak rendszerére. Foglalkozik a műkedvelő előadások fontosságával. Teszi mindezt gyakorlati tapasztalatai alapján. A 8. íróközösségi találkozón (1933) Balázs Ferenc az elmúlt év erdélyi magyar irodalmáról tart előadást, majd annak délutáni összejövetelén verseiből olvas fel. A 9. találkozón (1934) Balázs Ferencet az erdélyi magyar nép számára adandó – építő jellegű – jó olvasmányok kérdése foglalkoztatja. Felhívja a figyelmet a népkönyvtármozgalomhoz való csatlakozásra, melytől nagy példányszám és olcsó kiadványok remélhetőek. A 10. és 11. találkozón Balázs Ferenc nem vesz részt. Az utóbbiról betegségére való hivatkozással marad távol. A 11. találkozón, az Írói Segélyegylet fölállítását tárgyaló második, délutáni ülésen, egyhangú határozat születik arról, hogy a „sürgős segélyt”, a hosszabb idő óta súlyos beteg és anyagi gondokkal küszködő Balázs Ferenc gyógykezelésére fordítják. A 11. találkozót követően Jancsó Bélának Kacsó Sándorhoz írt leveléből kitűnik, hogy Balázs Ferencet egy amerikai ismerőse floridai birtokán szívesen gyógyíttatná és Balázs Ferenc már az ősz folyamán készülni is kiutazni. Jancsó fél, hogy a hosszabb tengeri út csak súlyosbítaná Balázs betegségét. De az is kétséges, hogy az útiköltséget elő tudja teremteni. Szerinte jobb lenne, ha Észak-Olaszország egy enyhe, szélmentes helyén vagy egy Brassó környéki szanatóriumban gyógyíttatná magát. A

levélben arra kéri íróársát, hogy nézzen utána a lehetőségeknek.

Balázs Ferencsel kapcsolatban érdemes egy pillantást vetni a két világháború közötti irodalmi könyvkiadó, az Erdélyi Szépműves Céh munkásságára is. Annál is inkább, mert Balázs Ferenc „Zöld árvíz” című regényének ezen vállalat az 1936. évi kiadója és a megelőző évben megjelenő „Erdélyi Csillagok” c. tanulmánykötete közli Balázs Ferencnek – az egyházi körökben nagy port felverő, Dávid Ferencről szóló tanulmányát.

Maga a vállalkozás 1924-ben létesült Kolozsvárt, 6 író közreműködésével. Célja a nemzeti nyelvnek és kultúrának, valamint a nemzeti öntudatnak iskolán kívüli védelmezése és építése. Az 1924-től 1944-ig működő Céh 16 tanulmányt, 6 színművet, 1 népmesegyűjteményt és 1 tájszótárt jelentetett meg.

Ami Balázs Ferencnek a költészethez való viszonyát illeti, nem tartozik sem az elismert, sem a termékeny költők sorába. Inkább csak „alkalmi költő”. Szabó Sámuel a Keresztény Magvetőben (1987. 2. sz.) a Helikonban megjelenő versére utalva, költészetét „lelke ruhájáról leváló kis rongydaraboknak” nevezi. Szerinte Balázs Ferenc „csapongó felfogásához nem talál a formákat kereső keretet.” Ezért a versírást sem tekinti hivatásának.

Láttuk, hogy már diákkorában kísérletezik versírással. Ezeknek maga sem tulajdonít különösebb értéket. A Balázs Ferenc Monográfia szerint legelső, kétsoros versét 6 éves korában a szomorú fűzfáról írja. Nádasszentmihályi gyógygyaralása idején szállásadójának lánya, Ilonka iránti érzését önti versbe. Az utolsó is-

kolai évben (1918–19) az önképzőkör című lapjának „Versszáma” közöl verseiből.

Szentimrei Jenőtől tudott, hogy az Új Erdély teszi közvéte betegsége és a szerelmi csalódás ösztönözte – már említett – „Hallgat a lant” című, háromszakaszos, szapphói strófákban íródó versét, amely nem annyira költői tehetségét, mint a költemény írójának szigorú fegyelmezetttségét tükrözi. A Monográfia szerint 1912 és 1937 között 7 lap közli verseit, de van gépirásban fennmaradó 33 verse is. Az Önképző c. lap közli 1912-ből 5, – az Új Erdély 1918-ból 1, – a Remény 1919-ből 3, – a Pásztortűz 1927-ből 1, – az Erdélyi Helikon 1932-től 1937-ig 22, – az Ellenzék 1933 és 1934-ben 11, – és az Unitárius Közlöny 1934 és 1935-ben 5 verset adja közre. Ezeknek sem bírálatával sem ismertetésével nem találkozunk. Feltehetően azért, mert nem erősítik a költői irányzatokat, hiányzik belőle a politikai állásfoglalás és az útmutatás szándéka. A versek címük után ítélve – annyira egyéniek, hogy még az általános érdeklődésre sem tarthatnak igényt. Ezzel magyarázható, hogy az egyébként gazdag Balázs Ferencsel foglalkozó irodalom a kultúraterjesztő népnevelőt, a falu-fejlesztő szövetkezeti társulás előmozdítóját, az egyházi feletteseivel szembeszálló és lelkészársaitól teológiai nézeteiben és megjelenésében is elkülönülő „profétát” mutatják be. Költészetével azonban nem tartja érdemesnek foglalkozni.

E tanulmány az unitárius költőkkel foglalkozó sorozat részeként jelenik meg. Balázs Ferenc költészetének áttekintésével sokoldalúságát kívánja alátámasztani. Ezt tanúsítják egyéni alkalmi versei is.

Kelemen Miklós

Balázs Ferenc versei

TEHERHORDANI JÓK

*Nem vagyok én szomorú fiú,
De a verseim csak teherhordani jók.
A borút és a balsejtelmeket
Hordozhatják csak a szomorú szók.
Az örömeimet elkacagom,
Nekik nem marad boldogság és csók.*

*Ha útjaim vannak, tenni szoktam.
Egy falu hangszerén zengett húr.
Ha gondolataim, könyvet írok,
Ha vágyaim; hát élek boldogul.
Csak a bánatomból nem kér senki.
Verseknek adom, mint szolgának az úr.*

*Hordozzátok a kínjaimat!
Így egy kissé könnyebben élek.
Nem csüggedek, nem fáradok.
Terhével nem ver le az élet.
S ha iszonyú tükröt mutattok,
Elfordulok, mégis remélek.*

*Nem én vagyok az, ki a versekben él,
Az csak a fonnyadt, száraz másom.
Fekete a szemem és a hajam.
Nem költöttem még el az ifjúságom.
Betegen, félhalottan is
A feltámadásomat várom.*

BÚCSÚSZÓ ÉS KÖSZÖNTÉS

*Abban is van mindig valami öröm,
Mikor valakit hátam mögött hagyok.
Valakit, valamit.
Fogva tartottak, lekötöttek.
Most újra magam vagyok.*

*Nem sajnáltam tőlük soha magamat,
Kinyíltam feléjük, mint nap felé a virág.
Szólottak, szólottam.
Mindig egyformán, mindig ugyanúgy,
Jó barát, hű barát.*

*Harang voltam: Kongtam, ha kongattak,
Ismerős hangú, kedves, bátor.
De néha, de néha
Szerettem volna kiugrani
A torony ablakából.*

*Tudtam: ezer titkot rejt a szívem.
Tudtam: milyen kevés, ami kifeslett.
Más arcok, más hangok:
S én is más leszek, vakítóbb,
Fényesebb, szebb.*

„János úr készül...”

Nagy ünnepünkre készülve fellapoztam ének-zenekönyveimet megfelelő anyagok után kutatva, amiket dalárdáink és szólóénekesek elő tudnának adni. A rengeteg anyag között egy roppant érdekes könyvre akadtam. Móser Zoltán: „Mély kútba tekinték” című, 1995-ben, Székesfehérváron kiadott művét forgatva, megláttam benne János Zsigmond fejedelmünk közismert képét, a latin kör és aláírással. (Érdekes volt már a képaláírás magyar fordítása: Te, aki rátekintesz a magyar János Zsigmond arcára, arra kényszerülsz, hogy megsírasd a magyar nyomorúságot.) Érdekfeszítő felfedezés volt: Mit keres János Zsigmond egy zenekutató, zenetárgyú könyvében? Elolvastva a kb. 5 oldalnyi, a képhez kapcsolódó anyagot, úgy vélttem, hogy most, július 7-e táján jó lesz néhány sort írni erről, mert Erdélyország Történeti Tára Mindszenty Gábor naplójából úgy idéz, hogy ezen a napon 1540-ben, reggel 8 órakor született János Zsigmond.

Móser Zoltán zenekutató ugyanolyan utakat jár végig e tárgy kapcsán, mint ami nekünk, mindnyájunknak is gyermekkori élménye lehetett, kellett legyen, éljen nagy hazánk bármely területén. Én is emlékszem, hogy még iskoláskorom előtt szülőfalum, Lókod iskolájának udvarán a velem egykorúakkal és nagyobbakkal játszottunk, énekeltek: János úr készül németi Bécsbe, / Lovai vannak nyergelőbe, / Hajtsd előre magadot, / Azt a hosszú hajadot, / Karcsú derekadot. Közben fogtuk egymás kezét, köralakzatban menetelve, tánclépéseket lejtve. Ugyanezt a szöveget majd később az iskolában is megtanultuk, más változatát is megismertük: Kis kacska fürdik fekete tóba, / Anyjához készül Lengyelországba. Anyaországi iskoláimban én is szívesen tanítottam e dalokat tanulóinknak. A zenekutató is több helyen felleli ezeket az énekformákat: Diószeg, Tallós a Duna mentén, a Mátyásföldön, a Barcaságban Krizbán, Győr-Sopronban Farádon, a Zobor vidéki Zséren és Békés megyében is a helység megjelölése nélkül.

De ki ez a János úr? Mi az a bécsi út? A felnyergelt lóval ki hová tart? Egy említett változat miért anyjához készülödni látja Lengyelországba a kis kacsát? – teszi fel a kérdéseket a könyv szerzője. A nagyon izgalmas válaszért a történelem lapjaihoz fordul. Itt válhatik meleggé a szívünk, amikor a népköltészet tájairól a történelmi feljegyzések fényébe jutó kutató is helyrehozza unitárius fejedelmünknek a katolikus és protestáns történészek által tudatosan eltorzított képét, miszerint csenevész, gyenge testalkatú, értelmileg is fejletlen, az ivászatot kedvelő stb. ember volt a válasz-

tott király, Erdély fejedelme. A szerző a Magyar Nemzet Története V. kötetéből idéz (1897): „...sokat ígérő gyermek volt... Mikor 1552-ben 12 éves korában anyja kíséretében lóháton elindult a lengyel számkivetésbe, egészen elbájolta a kassaikat. Nagy, szép és eszes fiúnak mondja Tinódi. Ferdinánd követei, akik Lengyelországban látták, szintén kedvezően ítélték róla: dicsvágyó gyermeknek találták, kit nem lehet megijeszteni. Már akkor rossz néven vette anyjától, hogy Magyarországból távozott, s folyton haza vágyott. Mikor végre trónra lépett, ifjú korához képest meglepő értelemmel, buzgalommal és eréllyel vezette a kormányhatalmat.” Miért idézi ezt a szerző? Mert kutatásai eredménye szerint és a népköltészet sajátossága szerint a nép ajkán keletkező, továbbélő és bővülő alkotásokban csak azoknak nevét őrzik meg, akiket nagyon tiszteltek és szerettek az emberek. Az énekben, mondókában, rigmusban és annak változataiban a János úr mögött „emlékezetes esemény, híres személy” kell, hogy álljon. A személy nevéből és más utalásokból (németi Bécs, Lengyelország stb.) arra következtet a szerző, hogy az nem lehet más, mint János Zsigmond. Móser Zoltán idézi Kiss Áron 1891-ben megjelent gyűjteményéből a Bornemisza Péter 1586-ban írott gyűjteményében található feljegyzést, mely szerint valakit Bécsbe „követségbe elküldött vala az Erdeli Janos Wajda”, s akit aztán ott fogva is tartanak „harmad fel eztendeig”. Valóban János Zsigmond kétszer is elküldte Bécsbe egyik hívét, Báthory Istvánt, későbbi utódját, még későbbi lengyel királyt. A második útján I. Miksa fogságba veti, ahonnan csak két és fél év múlva szabadul. Zavarossá válhatik a kép összevetve a történelmi tényeket a népköltés „adataival”. Báthory István megy követségbe, és akkor miért készül János úr németi Bécsbe? A szerző így oszlatja el a homályt: „A népköltészet lényege, hogy stilizál, konkrét helyet és időt megszüntet, variál, változtat.” „Ilyen pontosságot senki ne várjon és ne kérjen számon a népköltészettől, mert nem ez a lényege.” Hozzáteszi mintegy summázásként: „talán a két népszerű szent, az apostol és az evangélista János alakja és János Zsigmond személye összeolvadt, és lett a népköltészetben egy állandó, tisztelt és szeretett személy.”

Legyen köszönet Móser Zoltán kutatónak ez izgalmas és számunkra nagyon fontos felfedezésért. Ezért is énekeljük, énekeltesük népköltészetünk csodás, megtartó erejű alkotásait!

Balázs László

Ifjúsági nevelési törekvések a magyar nyelvű unitárius sajtóban

Unitárius neveléstörténeti áttekintés

Az unitárius hitelvek tanítása a kolozsvári egyházi közösségben kezdődött meg Dávid Ferenc által az óvári kollégiumban.¹

A XVI. században eme intézmény végig unitárius szelvényben nevelt. 1572-ben adták elő az iskola diákjai a Debreceni disputa című magyar nyelvű darabot

A század végére erősödött meg a kolozsvári unitárius iskola teológiai tagozata, ekkor a nagydiákoknak logikát és etikát tanítottak. Az iskolában számos nagynevű protestáns személyiség tanított: Félegyházi Tamás 1570-ben;

Johann Sommer – Dávid Ferenc veje – ; Jacobus Palaeologus.²

János Zsigmond fejedelemsége idején e főiskolára az egész országból érkeztek diákok, ez helyettesítette az egyetemet.³ E virágzó korszak 1603-ig tartott. Mihály vajda és Básta kegyetlen módon üldözte a kollégium tanárait, az iskolákat átadta a jezsuitáknak. A rémuralom után Bocskai István visszaadta az elvett iskolákat, és folytatódhatott a nevelés-oktatás a XVII. század végéig.

Ezt követően újabb osztozkodás kezdődött meg katolikus részről, amely több évig tartott. 1692-ben a hosszas egyezkedés nem volt kedvező az unitáriusok számára: az óvári iskolát el kellett hagyniuk.

Az új iskola építése három házhelyen, a piac közelében az unitáriusok összefogásával valósult meg, és az országtól is kapott az egyház 5000 forintot.

1718. március 30-án ez a létesítmény is katolikus kézre került, de ekkor már nem számíthattak semmilyen anyagi segítségre.

Az unitárius egyház megmaradt tulajdonából az ún. Huszár-házat bocsátotta rendelkezésre iskola építése céljából.⁴ A toldott-foldott épületek teljes felújítást igényeltek, az 1770-es évek végén megkezdett javítás az 1800-as évek elejéig tartott, ez alatt folyt a tanítás.

A javítás-bővítés sok-sok nehézséggel járó tanévet jelentett mind a tanárok, mind a diákok számára. Szinte elképzelhetetlen, hogy a XIX. század történelmi időszakában is aktív élet folyt az unitárius kollégiumban. Diákönkormányzatok alakultak, volt egy forradalom és szabadságharc, ám a szellemi pezsgés nem befolyásolta az épületek állandó javítása. Az 1900-as évek elejére a helyiségek száma elérte az 50-et. Az épületben voltak teológiai, főgimnáziumi, elemi osztályos tantermek és egyéb helyiségek.

Ami vizsgálatom középpontjában áll, az az ifjúság erkölcsi nevelése; e tekintetben megállapíthatjuk, hogy a tantervek tartalmazták a morálteológia és a morálfilozófia tárgyakat, és a valláserkölcsei nevelés áthatotta a kollégiumi nevelés egészét.

Magyarországi unitárius ifjúsági sajtó

Jelen dolgozatom tárgya az 1945 utáni magyarországi unitárius sajtótörekvések vizsgálata. Az erdélyi unitárius sajtó bemutatásával az Unitárius Élet 1993. évi hasábjain foglalkoztam.

A trianoni döntést követő években a kolozsvári központtól a meghúzott határok elválasztották a IX. egyházkerületet. A központi irányítás gyakorlati megvalósítása nehézkessé vált, és lassan megindult az önálló egyházi élet a mai Magyarország területén.

Felekezeti iskola létesítésére ebben a régióban nem volt lehetőség, csupán a mai Hőgyes Endre utcában, az egykori Unitárius Misszió Ház tartott fenn nehéz körülmények között az itt tanuló erdélyi diákok számára diákotthont.⁵

A diákotthonban érvényesültek az intézményi nevelés feltételei, unitárius felekezeti tanárok felügyelete alatt tanultak a diákok.

Unitárius Értésítő

1922-ben indult meg az első Budapesten szerkesztett lap: az Unitárius Értésítő.

Az Unitárius Értésítőt Józán Miklós, későbbi unitárius püspök alapította. A lap 1944-ben jelent meg utoljára.

Az Unitárius Értésítő Ifjúsági rovata foglalkozott a budapesti 345. sz. János Zsigmond unitárius cserkészcsapat, a Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet tevékenységével, kevés ifjúságnak szóló valláserkölcsei nevelési írást közölt.

A nevelés, a kötelező felekezeti hitoktatás keretében valósult meg leginkább.

Kiemelkedő hitoktató személyiségek voltak: Iván László, Barabás István.

A hitoktatás, erkölcsi nevelés tankönyvei elsősorban az erdélyi unitárius egyháztól származtak, és maguk a hitoktatók is készítették saját jegyzeteket.

Unitárius Élet

A II. világháborút követően 1947-ben jelent meg az Unitárius Élet. A korábbi országhatáron is átívelő unitárius szellemi egységet a történelem viharai tovább tépázták. A magyar állam és a Magyarországi Unitárius Egyház egyezményt kötött, és 1971-ben önálló püspökség jött létre. Ez nagyobb önállóságot tett lehetővé az egyházi közgazgatásban. Ferenc József püspök intézmények létrehozásában igen aktív szerepet töltött be: Levéltárát alapította, a Budapesti Unitárius Egyházközség 1930-tól 1945-ig működött könyvtárát központi könyvtárrá rendezte. Kolozsvár szellemi központúsága elismerése mellett az itt élő és dolgozó lelkészek számára Teológiai Intézetet szervezett, ám annak akkreditálása a személyi és tárgyi feltételek hiányában nem történt meg.

A valláserkölcsei nevelés szervezetsége az utóbbi évtizedekben alacsonyabb színvonalú Magyarországon, mint Erdélyben.

A magyarországi lelkészek és világi hitoktatók régi hit-tankönyvekből tanítanak, és leginkább Kolozsvárt kiadott unitárius szakirodalmat használnak fel az ifjúság valláserkölcsei neveléséhez. Az anyaegyház ilyen értelemben Erdélyben van, ahol az egyház nagyobb tömegbázisra építhet hívei tekintetében.

Az 1947 óta folyamatos megjelenésű Unitárius Élet többnyire kéthavonta megjelenő folyóirat, melynek fő célkitűzése a mai Magyarország területén található egyházközségek életének bemutatása, az egyházi élet híreinek közlése.

A lap elsősorban felnőtt olvasóknak szól. Egy-egy szerkesztő a lap megjelenése óta próbálkozott az ifjúságot megszólítani, ám nem rendszeresen. Az ifjúság számára viszont lehetőséget adott a megszólalásra, beszámolóik közlésére.

Az 1990-es években mutatkozó vallás felé forduló érdeklődés hatására megnőtt a vasárnapi iskola iránti igény. Ennek oka az is, hogy sok száz unitárius család érkezett Erdélyből Magyarországra. A Budapesti Unitárius Egyházközségben Valláserkölcsei Nevelési Bizottság alakult az unitárius ifjúság hitéleti és közösségi nevelési problémáinak megoldására. A hitoktatás tankönyvei most is kolozsvári kiadásúak. Az ottani Protestáns Teológiai Akadémia Unitárius fakultásának oktatóközössége foglalkozik tankönyvkiadással.

Ebben az időben az Unitárius Élet szerkesztősége is fontosnak tartotta, hogy a lap foglalkozzék az ifjúsággal, közöljön számukra érdekes cikkeket, amit szüleikkel, vagy egyedül elolvashatnak.

¹ Mészáros: XVI. századi iskoláink és a „Studia humanitas” Akadémiai Kiadó, 1981

² Mészáros: 82. p.

³ Benczédi Gergely: A Kolozsvári Unitárius Kollégium vázlatos története. Kolozsvár, 1901. 4-5. p.

⁴ Benczédi 19. p.

⁵ Kelemen Miklós: Az unitárius egyház története a mai Magyarország területén – Magyar Egyháztörténeti Vázlatok 1997/1-2. 63-81 p.

Muszka Ibolya

(Folytatás a következő számban)

Egyházközségeink életéből

Tudósítás Kocsordról

Legutóbbi tudósításunk a január-februári számban jelent meg. Ezért elnézést kérünk minden olvasótól, aki elvárja, hogy rendszeresen tudósítsunk. Mulasztásaink nem szándékosak, sőt igyekszünk is elkerülni azokat. Közhelyeket azonban nem szeretnénk közölni gyülekezeti életünkről.

De most igazi különlegességekről tudunk számot adni: május 23-án konfirmált hét kocsordi növendékünk:

- * Bakos Alexandra és Dávid, (Bakos Attila és n. sz. Szabó Éva gyermekei,)
- * Jakab Zsuzsanna, (Jakab László és n. sz. Simon Ilona gyermeke,)
- * Molnár Anett és Tamás, (Molnár Sándor és Veszprémi Ildikó gyermekei,)
- * Nyitrai Gábor, (Nyitrai Levente és Gyulai Erzsébet gyermeke.)
- * Pindzsu Tünde, (a néhai Pindzsu Zoltán és n. sz. Ajtai Tünde gyermeke.)

Nyolcadiknak lélekben közjük számoljuk Varga Norbertet, aki egészségi okból nem konfirmálhatott, de családjával együtt hozzánk tartozik.

Hét növendékünk lelkesen és buzgalommal vett részt ősz óta a felkészítésben. Virágvasárnapig kérdésről kérdésre átvettük az unitárius kátét, utána húsvétig átismételtük és betanultuk az énekeket. Ettől kezdve pedig az áldozócsütörtök és pünkösöd közötti vasárnapig, vagyis a konfirmáció napjáig az ünnepség rendjét gyakoroltuk. Angyali áhítattal éltek át és fogadtak mindent ártatlan szívükbe.

Konfirmáció előtt a szülők rendbe tették és hófehér virágözönbe öltöztették a templomot. Ezenkívül minden padot teljesen beborítottak ülepárnával. Megjegyezzük, hogy az első harmincegy ülepárnát még 1991-ben, ifjú gondnokunk, Dobos

László konfirmációjára készítették a szülők és nagyszülők.

A gyülekezet énekeskönyvet és keretezett emlékképet ajándékozott a konfirmáltaknak, akik lelkészüknék is kifejezték köszönetüket a felkészítésért. A legeklatásabb egyikük lelkes nyilatkozata, mely szerint annyi öröme telt a konfirmációban, hogy még egyszer szívesen végigcsinálná.

Istennek mi csak szerény munkatársai vagyunk. Ő vitte sikerre minden eddigi buzgólkodásunkat, amiért olyan sok örömmel jutalmazott, mintha a magunk erejéből teljesítettük volna ugyanazt.

Nekünk, vidékieknek az unitárius tanítás és az egyház adja az üdvösség boldog reményét, lelkünknek az otthont. Úgy teljesedik ki erős hajóvá a vallásosság, hogy az élménytelen, fantáziátlan, költőietlen életet teletöltjük az Evangélium gazdag kincsesládájából. A tiszta evangéliumi és Dávid Ferenc-i unitarizmus így magasztosítja fel az Isten közelségét a szeretet színe, dicsfényének világos és virágos életterévé.

Konfirmáló csoportunk fogékonysága valami tapasztalati bizonyosságot is kívánt, amit unitárius és más hitű (református, katolikus) hívek Isten-élményeiből tudtunk kielégíteni az oktatás befejezésekor. A befejezés egyben a vallásgyakorlat kezdete. Kérjük a tisztelt olvasót is, mondjon értünk pár szónyi imát, mint fiókáiért a szülőmadár, mikor szárnyra bocsátja őket.

Konfirmációnk sikeréért még a harangvillamosító mester is tett egy méltánylandó erőfeszítést. Tassonyi Sándornak hívják Csengerújfaluból. Megérdelemli, hogy megemlítsük a nevét. Keze munkáját számos harang dicséri a környéken. Vállalását két héttel hamarabb teljesítette, hogy kész legyen a konfirmációra.

Unitárius és kétszer annyi más vallású adakozó önkéntes adományából, az önkormányzat támogatásából, ill. a gyülekezeti pénztárból egymillió Ft-ot helyeztünk letétbe a Püspökség bankszámlájára önerőnek, uniós támogatásért templomunk felújítására. Ha Isten is megsegít, igen sokat tudnánk javítani templomegyüttesünk állagán. Még ha nem is tudjuk belőle tatarozni az utca felőli homlokzatot, akkor is nagy előrelépést jelenthet.

Varga Elemér harangozó atyánkfia végleg visszavonult a szolgálattól. Sokban helyettesíti őt a villanyharang, de nem mindenben. Templomőrként továbbra is szükségünk lesz rá. A kulcsok nála maradnak, a templomajtón pedig felirat tájé-

koztatja a látogatókat, hogy azok hol találhatóak. Reméljük, nem lesz terhére, és öröme fog telni a felvigyázásban. Köszönettel fogunk emlékezni mindig arra, hogy egyedül mind a két harangot megszólaltatta.

A presbitérium tett egy próbálkozást a kántorhiány pótlására. Sajnos, ez nem járt sikerrel. Túl sokat vár az énekvezértől ahhoz, hogy a csekélyke tiszteletdíjért valaki beletanuljon ebbe. Olyan zenész pedig nem került eddig, aki munkája, vagy tanulmánya mellett vállalhatná ezt.

Legutóbbi gyűlésén több eredménnyel határozott a presbitérium arról, hogy a község tévériporterének, a szolgálatkész Koltai Tamás barátunknak fejezzük ki köszönetünket egy ajándék formájában. Ezt a presbiterek vállalták fel, hogy a

pénztárat ne terheljék vele. Dicséret illeti őket az ötletért és áldozatvállalásért.

Havonta egy istentiszteletet, húsvétkor és pünkösdkor egy úrvacsoraosztást tartottunk Nyír-egyházán, ahol újév óta orgonakisérettel énekelünk. Húsvétkor előadtuk az unitárius passiót.

Növendékeink szereplésével megemlékeztünk az anyák, a család és a gyermekek napjáról május hó folyamán. Az Unitárius Élet tiszteletpéldányainak terjesztésével az alkalmi templomlátogatók körében is igyekszünk ébren tartani az Unitárius Egyház mécsesét.

Nyitrai Levente
Kocsord

Magyarkút – 2004

Tavaly még könnyebb volt a táborról szóló beszámolót leadni. Akkor az indulás előtti órákban – előrelátóan – lerajzoltattuk és leírtattuk a gyermekekkel a legkedvesebb élményeiket. Abból aztán könnyű volt összeállítani egy cikket.

Az idén az utolsó perceket is kihasználtuk. Már régen pakolni kellett volna, de Margit útmutatásait hallgatva mi még sietve fejeztük be a gyöngyből fűzött láncokat és karkötőket. Aztán meg segíteni kellett megkeresni az Enikő segédletével készített képeket és persze a kürtöskalács sütéséhez, no meg a vajköpüléshez használt vajdlingot is el kellett síkálni. Szerencsére a sniccerék, kések, temperák (a krumpoli pecsétnyomáshoz) hiánytalanul megvoltak. Közben teli torokból énekelünk, hogy gyorsabban haladjunk, pont úgy, ahogy három nappal korábban a váci strandról hazafelé menet a fél városon át, a vonaton harminc jókedvű vidám hang zúgta egyszerre: Magyarkút, Magyarkút de gyönyörű táj...

Igaz, talán lett volna még egy szabad másfél óránk a búcsúebédig, de helyette inkább métáztunk még egyet, hogy végre azok is nyerhessenek, akik a számháborúkbán, gyorsan „áldozatok” lettek és kiestek.

Talán, ha az előző délután hozzáfogtunk volna! De hisz énekvezérünk, Attila vezetésével akkor éppen ütős zenekarként a karmestert, az ütemet és egymást lesve fedeztük fel, milyen jó együtt valami szépet, újat alkotni. Persze időnként becsúszott egy-egy hamis hang, félreütés a – legnagyobb igyekezet ellenére is. De addigra már jól a szívünkbe véstük József története kapcsán, hogy: „Viseljétek el egymást szeretettel” (Ef. 4, 2). A játékok hevében talán többször össze is szólalkoztunk, de igyekeztünk emlékezni Jézus tanítására a megbocsátásról: „Nem azt mondom neked, hogy hétszer, hanem még hetvenhétszer is” (Mt. 18, 22).

És most itt ülök, az idő telik, az emlékek pedig előjönnek, dalfoszlányokat dúdlok, és mosolygok. Az egyházunk üdülője és nagy gonddal elkészített makettek jutnak eszembe József kútjáról, több háromdimenziós kép és agyagfigurák.

Aztán kezembe kerül egy csoportkép. Igen, ezek a vidám, nevető arcok, tekintetek többet mondanak el minden száraz beszámolónál. Hát... ez volt Magyarkút, 2004. július 5–11.

Szász Adrienne

Így élünk és dolgozunk Füzesgyarmaton és a Gyula és környéke szórványgyülekezetünkben...

Munkában telt a tavaszvég és izzóvá vált ez a ténykedés, akárcsak a nyarunk mindabban, ami eddig történt és ezután történni fog. Az Alföldön nem áll meg az élet, és nem megy „szabadságra” a Gondviselés az utóbbi másfél évtizedben. E tavasz-nyár időszakban mindenféle szertartásban „bővölködtünk” az előző évek átlagához viszonyítva. Ezek mellett részünk volt egyháztársadalmi és közügyekben eljárni. Mindenek mellett pedig készültünk a júliusi búcsúra és a trianoni kopjafa felavatására, valamint templomunk teljes külső javítására.

Pünkösöd után Békéscsabán részt vettem a megyegyűlés elnöke, Varga Zoltán által összehívott megbeszélésen, ahol az egyházak megyei helyzetéről esett szó, valamint a közelgő európai parlamenti választásokról, hazánk jövőjének nézőpontjából. Ezen kis egyházközségünk munkája szép elismerést kapott mások mellett.

Jó visszhangja volt gyulai szórványunkban Marton Botond, székelykeresztúri származású, Békéscsabán lakó hívünk konfirmációjának, és családja bekapcsolódásának szórványgyülekezetünk életébe. Reméljük, mind többen megtalálják gyülekezeteinket az Erdélyből áttelepült híveink közül is itt az Anyaországban.

Június 5-én Zebegényben részt vettünk a nemzeti zárándoklaton. (Ismertetése külön cikkben.)

Június 12-én városunk ballagási ünnepén voltunk, ahol megajándékoztuk végzős hittanosunkat, Hegyesi Barbarát. Másnap, június 13-án délután tartottuk az évszáró gyermek-istentiszteletet, amelyen a „szolgálatot” búcsúzásként fentnevezett végezte, Kovács Gréta hittanossal együtt. A szeretetvendégségen kiosztottuk a jutalmakat a hittanosainknak, megelőlegezve a 24 000, azaz huszonnégyezer forintot az Unitárius Alapítványtól megpályázott összeg terhére.

Június 17-én füzesgyarmati nyugdíjas dalárdánkkal szerepeltünk egy városi rendezvényen. Bélmegyeri nyugdíjas dalárdánkkal pedig 19-én léptünk fel Mezőmegyeren egy megyei rendezvényen, miután délelőtt iskolám ballagási ünnepén voltunk feleségemmel. „Világi” elkötelezettségem minden megnyilvánulásában egyházamat képviselem, sok-sok szimpatizánst szerezve, megismeretve velük eléggé ismeretlen egyházunkat, vallásunkat. Békés megye sok-sok településén kellemesen, néha más felekezetű lelkészek irigységét kiváltva, emlegetik Balácsi László és felesége nevét. Sok helyre hívnak klubjainkkal, de magunkban is, erdélyi dalokat énekelni. Június 8-án Békésen vettünk részt egy, a kereszténység jövőjéről, magyar értékeink felmutatásáról szóló nagygyűlésen.

Június 20-án a Borostyánkert Otthonban tartottunk istentiszteletet. Ugyanazon a vasárnapon kereszteltük meg Molnár Bettina Eszter 5 éves gyermekét, akit más vallású szülei hoztak el templomunkba elvégezni ezt a szertartást.

Családunk és gyülekezetünk szép napja volt, amikor *június 26-án* megáldottuk kisebbik lányunk, Zita és Balogh Tamás házasságát. A meghívottak mellett híveink megtöltötték a templomot, akiket szeretettel vendégelt meg az ifjú pár. Itt e sorokkal is köszönjük híveinknek, szimpatizánsainknak ragaszkodását.

A következő szombat is ünnepi díszbe öltöztette templomunkat. Akkor áldottuk meg Fekete Mónika és Oláh Lajos ifjak házasságkötését. Elszármazott szimpatizánsokként kérték a mi szertartásunkat. Legyen a fiatalok életén Isten áldása.

Július minden napja a 25-i búcsúra való készülődésben telt el. Közben július 18-án a Borostyánkert Otthonban tartottuk meg a szokásos istentiszteletet.

Július 25-én aztán szép ünneppel ajándékozott meg a Mindenható és mi is egymást és mindazokat, akik nem sajnálták a fáradságot, és meghívásunkra eljöttek. Erről az emlékezetes napról lapunk egy külön cikkben tart beszámolót.

Emlékparkunk egy trianoni kopjafával gyarapodott, melyet Furkó Sándor, városunk alpolgármestere és Vigh Ilona, térségünk országgyűlési képviselője leplezett le

2004. július 25.

Július 31-én városunk mind híresebbé váló fürdőközpontjában részt vettünk egy megyei fórumon, ahol helyi nyugdíjas dalárdánkkal szerepeltünk, és mi is feleséggel dalösszeállítást énekelünk. Az eseményről a Békés Megyei Hírlap is tudósított. Összejövetelünket megtisztelte részvételével Víg Hona országgyűlési képviselő is.

Augusztus 1-jén Gyulán tartottunk istentiszteletet szórványhíveinknek. Az istentisztelet után megbeszéltünk egy őszi unitárius konferenciát, amit a városban számítnak megtartani azért, hogy még inkább megismerjék életünket, történelmünket, munkánkat. Neves egyházi és világi előadókat hívunk meg erre.

A tavasztól megkezdett szervezés ismét sikeresnek bizonyult, mert újra egy busszal fogunk menni a szejkei találkozóra, egybekötve egy ötnapos erdélyi kirándulással. Augusztus 13-án indulunk és 17-én jövünk haza Isten segítségével. Többek között meglátogatjuk újra testvérgyülekezetünket, Árkost is, ahonnan a búcsúnkon az egyházközség képviselőiben és egy lelkészi szép üzenettel Székely Ede és menyasszonya vett részt. Reméljük, hogy e kirándulás is szép lesz.

Közben már az Önkormányzat a templomunk kertjébe szállította a javításhoz szükséges állványokat. Miután elvégeztük augusztus 7-én Földi Mónika, kedves tanítványunk és Schal Sándor házasságának megáldását, azonnal megkezdődnek a közel egymillió munkálatok, hogy még az ősz beállta előtt megszépüljön a Sionunk, amit aztán egy kisebb ünnepséggel kívánunk újra használatba venni.

Augusztus 20-án részt veszünk a városi ünnepi rendezvényünkön. Mi is 22-én, a Jótevők Napján megemlékezést tartunk állami ünnepünkről. De e nap fő célja a Zs. Nagy Lajos Hunor Emlékalapítvány névadójáról való megemlékezés, és annak keretében az alapítvány díjainak kiosztása. Minden évben közel 30 diák, középiskolás, főiskolás és egyetemista részesül pénzjutalomban. Ebben az évben is az alapítvány hozadékaiból, a felajánlott 1%-okból és a Család ajándékából kb. 150 000, azaz százötvenezer forintot osztunk ki a pályázók között.

Az erdélyi utat megelőzően részt vettünk Béli Györgyön, a falunapi rendezvényen nyugdíjasdalárdánkkal és saját fellépésünkkel.

Szeretettel gratulálunk Gyáni Endréné gondnokasszonyunknak abból az alkalomból, hogy megszületett negyedik dédunokája, akit Tímea névre fogunk megkeresztelni. Augusztus hónapra még két másik keresztelő is előjegyzésben van.

Fájdalommal emlékezünk azokra, akiket az elmúlt időszakban kísértünk utolsó útjukra. Bár egyházközségünk tagjai közül nem veszítettünk el senkit, de a veszteségek mindenkinek fájnak. Öt alkalommal kértek meg búcsúztatást végezni egyházi szertartásunk szerint: Balázs Károlyné sz. Gyöngyösi Erzsébet 84, Polgárdi Sándor 69, Nagy János (debreceni) 48, Patai Katalin 49, Bagdán Imréné (darvasi) 50 éves korukban tértek örök nyugovóra. A gondviselő Isten adjon számukra csendes pihenést, a hozzátartozó veszteseknek pedig vigasztalódást.

A reménység Istene szépé tette életünk e szakaszát. Hisszük, hogy továbbra is velünk marad és segít megvalósítani minden tervünket, álmunkat, célunkat.

B. L.

*Hittanos évszáró Füzesgyarmaton
2004. június 13.*

Zebegényben voltunk...

Újra eljött június első szombatja. Az időjárás furcsasága, kiszámíthatatlansága ellenére sokan, nagyon sokan elmentünk kis hazánk e gyönyörűségei tájára. Miért? Megmutatni, hogy „él nemzet e hazán” még! Bár az idő végül is nem fogadott kegyeibe, mégis kibírtuk az eső újabb és újabb rohamait, esernyőkkel vagy anélkül. Mert hallani akartuk egyházaink püspökeinek, főpapjainak, küldötteinek bizonyágtételeit, hogy miért is vagyunk ott azon a lassan szentté magasztosult helyen. A bibliai üzenetek mellett hallhattunk csodálatos verseket, énekeket, de mindenekelőtt és fölött az együttlét élményt adó ereje emelt isteni régiókba mindannyiunkat. Közös haza, európai álmok, remények, csalódások, éppen úgy váltogatták egymást, mint fölöttünk elvonuló felhők és napfényes pillanatok. Isten tudja, hogy mi lesz és hogyan lesz, de egy marad, a

HAZA, és ez nem köthető felhős vagy napfényes időhöz. Koszorúzás, zászlók és díszörségek változása kiadós záporral fejeződött be. A kálvária hegyéről Isten segítette le lépteinket a csúszós ösvényen. Úgy tudom mindenki szerencsésen „ért földet”. Talán Isten szándékának jövőbe mutató biznysága! Merjünk lépni, mert Isten fogja kezünket. És ha minél többen együtt vagyunk, annál erősebb és biztosabb Isten kézfogása. Kis unitárius egyházunk képviselőiben sajnálatos módon nem foglaltuk el más helyeit. Rázmány Csaba püspök és felesége, Balácsi László főjegyző és felesége, valamint Alpár és Zita gyerekeink és a püspökünk sógornője, (Andrássy György egykori kolozsvári főtanácsos felesége) vettünk részt ezen az ökumenikus zárándoklaton.

Balácsi László főjegyző

Gondolatok a kereszteleőről és a konfirmációról

A konfirmáció szép. Ebben az évben is megvolt. Méghozzá pünkösöd előtt egy héttel, vasárnap – itt, a Nagy Ignác utcai templomban. Kászoni József lelkész úr ezúttal is azzal a biztatással kérte az ünnepi istentiszteleten jelen lévők figyelmét, hogy gondoljanak vissza saját konfirmációjuk napjára. Érezzék úgy, hogy nekik – vagyis nekünk mindannyiunknak újra válaszolnunk kell a Káté kérdéseire.

Válaszoljunk hát... De előbb – és közben: az emlékek.

Nekem könnyű volt visszagondolni. Az én konfirmációm tavaly volt, huszonöt éves koromban – miután előtte (huszonnégy évesen) megkeresztelkedtem az unitárius templomban is. Folytatva ezzel azt a keresztelekedést, amit még a katolikusokkal kezdtem meg huszonnégy évvel ezelőtt. *Mi a kereszteleés? A kereszteleés az a szertartás, mely által a kereszteleés egyház tagjaivá válunk.* Igen, ezt éreztem tavalyelőtt. Már biztosan tagja vagyok a kereszteleés egyháznak. Ráadásul már meg tudom mondani azt, amit ezelőtt nem: hogy ha egyszer tagja vagyok, akkor hát melyik felekezethez tartozom? Az unitáriusnak. Talán a két évvel ezelőtti, a kisgyerekkori kereszteleém folytatásaként már tényleg kereszteleés lettem. Persze *szoros értelemben véve a kereszteleés senkit sem tesz kereszteleésné. A kereszteleés a szülők és kereszteleészülok részéről csupán ünnepeles kinyilvánítása annak, hogy kereszteleés hitünket nagyra becsülik, s azt óhajtják, hogy gyermekeik is abban nőjenek fel és úgy éljenek.*

Csak a szülők és a kereszteleészülok nyilváníthatják ki azt, hogy kereszteleés hitünket nagyra becsülik? *Hogy mikor kell megkeresztelkedni, arra nézve Jézus nem határozott meg pontos időt. Régen a kereszteleésnyek akkor kereszteleéskedtek meg, amikor hitükről vallást tudtak tenni. Most az a szokás, hogy a kereszteleésny szülők gyermekeiket még csecsemőkorukban megkeresztelteszik.* Jó, jó; csodabogár vagyok. A szokás pedig jó és szép. Mindenesetre a kereszteleés kötelez.

Mikor tudjuk meg, hogy a kereszteleés mire kötelez? Hogy a kereszteleés – mármint a keresz-

telekedés – mire kötelez, azt a konfirmáció alkalmával tudjuk meg. Reméljük a legjobbakat. Megtudtátok, fiúk, lányok? Huszonnégy évesen már nagyjából megértettem, hogy mire fog kötelezni. De ti: tizennégy évesen? *Tudjátok már, miért vagytok ti a világ világoossága?*

Mi a konfirmáció? A konfirmáció az unitárius hitben való megerősödés kinyilvánítása; a konfirmáció által az egyház önálló tagjai leszünk, és Isten előtt felelősséget vállalunk minden cselekedetünkért és hithűségünkért. Önálló tagjai? Felelősséget? Isten előtt? Ez felnőtt embereknek való feladat! Nem pedig kiskamaszoknak. Ezt ők maguk is érzik. Kutatok az emlékeimben – mikor is lettem volna képes ilyen feladatot vállalni valóban önállóan, ha mondjuk a családom már eleve unitárius lett volna? Harmadikos gimnazista koromban, tizenhét évesen. Azelőtt biztos nem. Hamis lenne komolyan gondolnunk, hogy ezek a kisgyerekek itt, tizennégyen tizennégy évesen, mostantól önálló felelősséget vállalnak. Nem vállalhatnak még. De a konfirmáció nem is ezért szép. Mert a konfirmáció javarészt mégsem *beavatás*, hanem inkább ez is családi ünnep. Mint a csecsemőkori kereszteleés. *A kereszteleés alkalmával a szülők és a kereszteleészülok ünnepelesen kinyilvánítják, hogy gyermeküket kereszteleés szellemben kívánják nevelni.* A konfirmáció napján pedig ünnepelesen előállnak a nevelés sikerével. Következhet az első úrvacsora! A jóra való kereszteleés nevelés sikerében gyönyörködünk azon a vasárnapon.

Ezért szép a konfirmáció.

És most, marad még kérdés a konfirmáció után. A mai egyházi szokásrend szerint végül is melyik az a szertartás, a konfirmáció után, amely egyértelműen, valóban felnőtt önálló emberek ünnepeles kereszteleésny fogadalomtételét jelenti? Ez kedves barátaim az esküvő, a házasság megáldásának szertartása. A házasságkötéssel nemcsak szerelmünket, hanem azzal együtt kereszteleésny életvitelünket is megerősítjük.

Kedves fiúk és lányok, jussunk el minél többen idáig is.

Dárdai Balázs építészhallgató

HÍREK A NAGY IGNÁC UTCAI EGYHÁZKÖZSÉGBŐL

Testvér-gyülekezetünk: Portland

Július végén, már mindenki – vagy majdnem mindenki – megkezdte jól megérdemelt évi szabadságát, mégis ünnepi esemény színhelye volt templomunk.

Egy évvel ezelőtt fölmerült az ötlet, hogy a Portlandi I. sz. Unitárius Egyházközség és a

Budapesti Unitárius Egyházközség között testvéri kapcsolat jöjjön létre. Hosszú ideig tartó levelezés és egyeztetés eredményeként, végre gyakorlatban is elindult a két egyházközség közötti kapcsolat. Július 16-án és 17-én egy, összesen 18 tagú csoport látogatott meg minket Portlandból. Öt napig

együtt voltak velük egyházközségünk azon tagjai, akik itthon voltak és örömet találtak abban, hogy új emberekkel, új kultúrával, új életszemlélettel ismerkedjenek. Jól szervezeten és olajozottan zajlott a program ez alatt az idő alatt, mindannyiunk meglegedésére. Mi magunk is gazdagodtunk élményekkel, vendégeink pedig lelkesen fogadtak minden új információt és minden új érzést, amivel itt találkozhattak.

Különös gondot fordítottak arra, hogy az itteni családok életébe betekintést nyerjenek. Ez sikerült is, azon lelkes és sok-sok empátiával rendelkező közösségi tagjainknak köszönhetően, akik vendégül látták és befogadták őket otthonaikba, családjaikba. Tiszta, önzetlen kapcsolatok alakultak ki, amelyeket – remélhetőleg – sikerül a két város közötti több ezer kilométer ellenére is ápolni, megtartani majd. Kicsit láthattak a fővárosból, történelmi helyekből is – Várat, Mátyás-templomot, néhány múzeumot, Hősök terét, Nagy Vásárcsarnokot, Szentendrét –, rövid tájékoztatót kaptak Magyarország történelméből, valamint egyházközségünk történelméből. Hogy

mindebből mennyit tudnak majd hasznosítani, azt majd akkor fogjuk, fogják meglátni, amikor a sok hatás leülepedik elméjükben és lelkükben.

A biztos és nem csekély eredmény az, hogy lélektől lélekig megjárták az utat ezek a magukat zarándokoknak nevező amerikai testvéreink. Mi több, ebben az értelemben minket is zarándokká tettek, hiszen mi is végigmentünk velük ezen az úton. Varázslatos érzés tudni azt, hogy egy óceánon és földrészen túl barátaink vannak, barátaink, akik lehet, hogy másképpen látják a világot, mint mi, és másképpen gondolkoznak, de mostantól kezdve „zarándokutunkon” – azaz az életben – tudhatjuk, hogy új társaink, partnereink vannak, akik szükség esetén kézen fognak, ha bajunk esne.

A testvéregyházi kapcsolatok bizottságának nevében ezúton is köszönetet mondunk mindazoknak, akik segítettek a szervezésben, a vendégfogadásban és az egész program lebonyolításában.

Léb Erzsébet

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Az egyházközség életében 2004. augusztus második vasárnapján, 8-án egy különleges istentiszteletet és kivételes úrvacsoraosztást tartottunk. Az alkalmat egy norvég, mondhatni unitárius lelkész, Knut Klaveness Heidelberg és családja jelenléte szolgáltatta, és a magyarországi és norvégiai unitáriusok kapcsolatfelvétele, valamint a Norvégiában megalakuló unitárius egyházi esemény.

Bővebben arról van szó, hogy 1978-ban egy teológus, Knut Klaveness Heidelberg, teológiai tanulmányozása során, a különböző vallásokat bemutató könyvben felfedezett egy olyan bejegyzést, miszerint

„Az Unitárius vallás valamikor fontos, lényeges mozgalom volt az országban (mármint Norvégiában), de ma lényegtelen!” Felkeltette kíváncsiságát ez a mondat és kutatni kezdett. Kutatásának eredménye az lett, hogy felfedezett egy, az 1895–1930 között működő unitárius egyházközséget, melyet Kristoffer Janson alapított, és ugyanakkor egy 1895–1930 között működő folyóiratot, KRINGSJAA címen, melyet Thams Lyche hozott létre. Sajnos az egyházközség és a folyóirat is megszűnt 1930-ban és semmi továbbit nem tudunk róluk.

Knut K. Heidelberg lelkész megismerve az unitárius vallást, tovább kutatott tanításai iránt és megismerte Channing amerikai lelkész teológiáját és egy pár teológus között megindult a norvégiai evangélikus államvalláson belüli szabadelvű mozgalom. Tagjai felismerték, hogy a vallási türelmetlenséggel szemben szükség van az unitárius hit által hirdetett lelkiismereti és vallásszabadságra. Az evangélikus egyházon belül nem érhettek el semmilyen eredményt.

A következő fontos mozzanat az 1998-as esztendőhöz kapcsolódik, amikor Knut K. Heidelberg lelkész megtalálta az interneten a Petrozsényi Unitárius Egyházközség honlapján Dávid Ferenc tanításait és tudomást szerzett a magyar unitárius egyházzal. Ekkor ébredt tudatára, hogy az unitárius vallás a reformáció szülötte, legfiatalabb hajtása és milyen régi hagyományokkal rendelkezik. Még akkor felvette a kapcsolatot velem, amikor petrozsényi lelkész voltam. Megindult a beszélgetés, levelezés. Létrehoztuk a Petrozsényi Egyházközség Internetes Szórványgyülekezetét és folyamatosan tartottuk a kapcsolatot.

Ez a kapcsolat 2004-ben hozta meg az igazi eredményt, amikor Knut K. Heidelberg lelkész az unitárius hitben való fejlődése és meggyőződése eredményeként létrehozta a Norvég Unitárius Egyházat, melynek vele együtt jelenleg 11 tagja van. A továbbiakban az állam általi bejegyezésen és hivatalosan elfogadott státuson tevékenykednek.

Knut K. Heidelberg lelkész 1978-ban elvégezte az evangélikus teológiát Oslóban, történelem és vallástanítóként, majd pappá szentelése után evangélikus lelkészként tevékenykedett különböző gyülekezetekben. Unitárius meggyőződése sok nehézséget és összeférhetlenséget okozott egyházával, mellyel 2004 elején szakított, különösen miután a Norvég Unitárius Egyház létrehozására szánta el magát.

Hitükben való megerősödésük végett és az Unitárius Egyházhoz való kapcsolódásukképpen a lelkész és családja eljött Budapestre, hogy a Bartók Béla Unitárius Egyházközség templomában egy közös istentisztelet és úrvacsoravétel keretében megpecsételjük ezt a kapcsolatot. Úgy gondolom egy csodálatos lehetőség volt a gyülekezet részére, hogy személyes szemtanúi lehettünk az unitárius vallás terjedésének magyar területen kívül is a XXI. században.

Az istentiszteleten a szószéki szolgálat keretében ismertettem a Norvég Unitárius Egyház régebbi történetét és a most kialakulóban

levő Egyház megalakulásának előzményeit, ahogyan egy internetes kapcsolat a tényleges Egyház megalakulásához vezetett. Utána az úrasztala mellől részletesen bemutattam a lelkészt és családját, majd Knut K. Heidelberg lelkész norvég nyelven bevezette az úrvacsorára való felkészülést, melyet röviden fordítottam. Ezt követte az úrvacsoravétel, melyben a templomban levő gyülekezet egyöntetűen részt vett. Az úrvacsoravétel után a norvég lelkész áldást mondott, melynek szövege így hangzott:
EZ AZ ÚRVACSORA TEGYEN MINKET HÁLÁSAKKÁ ÉS BOLDOGOKKÁ. ADJON ERŐT ÚGY ÉLNI ÉLETÜNKET, HOGY SZERETETTEL TÖLTŚÜK MEG NE CSAK A MI, DE MINDANNYIUNK ÉLETÉT. SEGÍTSÉN ISTEN UNITÁRIUS HITÜNK ÉS AZ EGYHÁZ GYARAPODÁSÁBAN. AMEN!

* * *

Érdekességgéppen közlöm a Miatyánk szövegét norvég nyelven:

Fader vaar, du som er i himmelen! La ditt navn holdes hellig. La ditt rike komme. La din vilje skje paa jorden som i himmelen. Gi oss i dag vaart daglige broed. Forlat oss vaar skyld, som vi og forlater vaare skyldnere. Led oss ikke inn i fristelse, med frels oss fra det onde. For riket er ditt, og makten og aeren i evighet. AMEN.

Léta Sándor lelkész

„Mikor ünnepet ül...”

Reményik Sándor szép verse azt üzeni, hogy lelkünkben, életünkben egyaránt ünnepet ülhet az öröm, vagy fájdalom, ez utóbbi „lehet gyászünnepe is”. Július 25-én, Füzessygyarmaton mindkét érzésvilág jelen volt mind az istentiszteleten, mind az emlékkopjafa-avatáson. E szép nap-sütéses vasárnapon jöttek, egyre jöttek az emlékezni, ünnepelni akarók városunkból, a környékről, Budapestről, kis hazánk más vidékéről, az erdélyiek előző nap megérkeztek már. Aki később jött, az már a templom előtti és a portikusban elhelyezett padokon kapott helyet. De a jó hangosítás mindenkinek hallhatóvá, ha nem is láthatóvá tette ünnepeink minden mozzanatát. Fájdalommal vettük tudomásul, hogy szolgálati útja miatt Fótisztelendő urunk nem lehetett részes egyházközségünk és egyházunk ez évi legnagyobb rendezvényén. Az már fel se tűnt, hiszen az elmúlt évek nagy ünnepein megszokhattuk (ha meg lehet szokni az ilyesmit!) hogy másokat az egyházvezetésből nem érdekel, hogy mi módon ünnepel egy alföldi unitárius nyáj. „Van egy álmom” kezdetű felhívásunkra, amit elküldtünk legalább 10 újságnak, ugyanannyi tévének és rádióknak, éppen elegendő megjelentek Füzessygyarmaton. Az egész „búcsú” jó visszhangot kapott, természetesen mindig vannak ellen-drukkerek is! Harangzúgás mellett vonultunk be zászlóinkkal (nemzeti, egyházközségi, fekete szalagos trianoni és az árkosi vendégzászló). A bélmegyeri és a füzessygyarmati nyugdíjasklubjaink egyesített dalárdáival énekeltük istentiszteleti és alkalmi énekeinket. Az „Adjunk hálát mindnyájan” kezdetű Dávid Ferenc-ének után Balázs László helybeli lelkész imádkozott. A „Szívemet hozzád emelem” ének után pedig szintén fentnevezett tartotta meg ünnepi prédikációját. Többek között hangsúlyozva: Trianon bennünket többszörösen sújtott. Az unitárius egyház kisebbségi sorsba került az Anyaországban, s Trianon átkát hordozza minden magyar. Jóleső érzés július végén összejönnünk. Ilyenkor emlékezünk arra és emlékeztetünk mindenkét, hogy kik vagyunk, honnan jöttünk, mik a gyökereink és mik a jövőnk tennivalóink. A szászéki szolgálat után kedves, megható szertartás következett: Megkereszteltük a néhai brassói lelkész, Dr. Kövári Jakab dédunokáját, a vésztői szőrványunkban lakó Csósz Orsolya, 5 éves kislányt. Orsolya nagyszülei, Kövári Zoltán és neje Békésen élnek és gyulai szőrványunk hűséges tagjai. A kereszteleés után a lelkész üdvözölte a megjelent sokaságot, vendégeket és kezdetét vette a megemlékezés. A helybeli lelkész, Sándor Gy. Mátyás (győri lelkész), Balogh-Balázs Zita, Simonné Bagdi Erzsébet, Simon Anna, Hegyesi Barbara (egyházközségi tagok) Juhász Gyula-, Wass Albert-, Reményik Sándor-, Dsida Jenő-verseket adtak elő, Kós Károly-részletet olvastak fel az emlékbeszédek, előadások közt. Dr. Zétényi Zoltán, az Erdélyi Szövetség tanácsosa, ügyvéd és Szívós István, a Trianon Társaság elnökségi tagja a hírhedt békediktátum máig ható és tartó fájdalmáról beszélt, és a jövőbeni, megmaradásunkhoz szükséges tennivalóinkról. Az említett kórus szép, régi magyar énekeket, imádságokat, zsoltárokat énekelt. A helybeli lelkész Sándor Gy. Mátyás hegedűkíséretével énekelt a legismertebb virágénekünk dallamára Wass Albert: „Dalol a honvágy” c. gyönyörű versét. Az ünnepi istentisztelet végén Gyáni Endréné gondnokasszony és zászlóánya emlékszalagokat kötött a nemzeti és egyházközségi zászlóinkra. (Fodor Juliska néni betegsége miatt nem jöhetett el, hogy a nemzeti zászló anyjaként szalagozzon). Egyházi himnuszunk (214-es énekünk 2. szakasza) el-éneklése után kivonult az ünneplő sokaság a templomkertbe a trianoni emlékkopjafa felavatási szertartására. Sándor Gy. Mátyás hegedűkíséretével elhangzott a Székely Himnusz, utána a helyi lelkész Szentmihályi Szabó Péter: Átkozott, áldott című versével megnyitotta az avatási ünnepséget. Az egyházi avatóbeszédet Sándor Gy. Mátyás tartotta. Pilátus kérdését, „Mi az igazság” feltéve, egyértelműsítette, hogy a trianoni gátságot soha nem szabad elhallgatni, tovább kell mondani nemzedékről nemzedékre. Dr. Lipcsey Ildikó, az Erdélyi Szövetség elnöke, avatóbeszédében kifejtette: „Miképpen egy az Isten, egy a haza is. Ezt a hazát Trianonban feldarabolták, a részszakban a magyarság szomorúan éli napjait.” Hangzottatta, hogy a Kárpát-medencei magyarság helyzetét a Kós Károly által megfogalmazott autonómiával kell megoldani. Miután Kovácsné Csák Irma

elmondta József Attila nagy hatású versét (Nem, Nem, Soha!), a Székelyderzsről származó Zoltáni Zoltán (Dévai Nagy Kamilla tanítványa) gitárkísérettel, sokakat megkönyeztető dalt adott elő. Vigh Ilona, térségünk országgyűlési képviselője Sinka István gondolatával az ünneplők szívébe véste, hogy nem szabad soha megengedni olyan szándékokat, amik a nemzetet szétszakítják, megosztják. Furkó Sándor, városunk alpolgármestere arról szölt, hogy ez az emlékkopjafa is, mint a többi emlékmű a szoborparkban, magyarságtudatunk erősítését szolgálja. Méltatta kis egyházközségünk az irányú törekvéseit, hogy másfél évtizede mennyi ilyen rendezvényt szerveztünk. A beszédek elhangzása után a képviselő asszony és alpolgármester leleplezte a kopjafát. A jelenlévő lelkészek áldó szavakat mondtak egy-egy bibliai idézettel. Béres János, Dévaványa református lelkésze üdvözölő szavaiban arra hívta fel a figyelmet, hogy bizony ebben az országban az apák nemigen mondták el fiaiknak, hogy mi történt velünk Trianonban, és ezt a mulasztást pótolni kell, hogy meg szabadulhassunk annak átkos következményeitől. Erdélyi lévén ő is, elmondta, hogy a diktátum „eredménye” az is, hogy minket sokan „román, oláh papoknak” neveznek még ma is sok helyen. Nemzeti Imáknak eléneklésevel fejeződött be ünnepeink. A helyi lelkész elbocsátójában elmondta, hogy jövő július végén egy újabb kopjafát fogunk avatni, amelyik a „testvériség kopjafája” lesz. Ezt már Erdélyben, Arkoson kifaragták, de közbejött nehézségek miatt nem érkezett ide. A testvérgyülekezet küldöttei, Székely János tiszteletes fia (Ede) és menyasszonya szép üdvözlőkben biztosítottak szeretetükről és vendégvárásukról ez esztendőben is. Remélik, hogy a jövő évi ünnepségre népes küldöttséggel tudnak majd eljönni.

Az ünnepség keretében díszlemléklapot adott az egyházközség Papp Ferencnek, aki kifaragta a gyönyörű kopjafát, Várkonyi Imre, városunk polgármesterének és a képviselő-testületnek az egyházközség támogatásáért, és ez ünnep megrendezéséhez nyújtott segítségért, valamint a bélmegyeri és füzessygyarmati nyugdíjaskluboknak és dalárdáiknak, hogy évek óta hűséges résztvevői ünnepeinknek, és segítenek éneklésükkel az ünnepeken, rádiós és tévé istentiszteleteinken.

A közel 3 órás ünnepség 100 személyes szeretetvendégséggel zárult. Az egész városkának emlékezetes napot adott a jó Isten az unitáriusok emlékünnepeivel. A helyi tévé is felvette az ünnepséget, és be fogja mutatni műsorában. Július 25-ét követően sokan megálltak és megcsodálták a szoborparkunk újabb darabját. A megyei újság külön riportert és fényképészt küldött, hogy népszerűsítse megyszerte a mi munkánkat. Reméljük, hogy a minden áldások adója, Istenünk megsegít, hogy a jövőben is ilyen rendezvényekkel gazdagítsuk ezt a vidéket.

B. L.

Az Unitárius Alkotók Társasága (UART) képviselőiben megkoszorúzzák a trianoni emlékoszlopot az Alföld Unitárius Búcsún, Füzessygyarmaton